

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2007-03-06

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, justitierådet Leif Thorsson och regeringsrådet Lars Wennerström.

Några aktiebolagsrättsliga frågor

Enligt en lagrådsremiss den 18 januari 2007 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
2. lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Johan Danelius.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet

Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen

2 kap. 5 §

Enligt paragrafens första stycke, som inte nu föreslås ändrat, skall vissa personuppgifter lämnas i stiftelseurkunden om bland andra revisorn. Till revisor får enligt 9 kap. 19 § utses ett registrerat revisionsbolag. För att i lagen täcka in situationen att ett bolag utses till revisor redan i samband med bolagets bildande bör styckets punkt 2 kompletteras med förslagsvis den bestämmelse som nu finns i 1 kap.

3 § aktieförordningen (2005:559): "Är revisorn ett registrerat revisionsbolag, skall dess organisationsnummer anges."

I paragrafens fjärde stycke föreslås i klargörande syfte att teckningskursen i stiftelseurkunden skall bestämmas på så sätt att den inte får understiga kvotvärdet, såsom detta kan beräknas på grundval av bolagsordningens uppgifter om aktiekapital och antalet aktier. Detta skall, enligt vad som framhålls i författningskommentaren och den allmänna motiveringen, även gälla om bolagsordningen anger ett rörligt aktiekapital och ett rörligt antal aktier. I sistnämnda fall skulle detta – sammanställt med de föreslagna bestämmelserna i 3 kap. 1 § i fråga om vilka relationer som skall finnas mellan högsta och lägsta aktiekapital respektive högsta och lägsta antal aktier – enligt vad som närmare redovisas i lagrådsremissen innebära att kvotvärdet endast får beräknas på så sätt att det högsta angivna aktiekapitalet divideras med det högsta antalet aktier (eller det lägsta aktiekapitalet med det lägsta antalet aktier). Det förhållandet att vid bestämmande av teckningskursen inga andra kvotvärden får beräknas, t.ex. mellan det i bolagsordningen angivna lägsta aktiekapitalet och det högsta antalet aktier, bör enligt Lagrådets mening komma till klarare uttryck direkt i lagtexten. Detta kan lämpligen ske genom att följande tillägg görs till fjärde stycket: "Om bolagsordningen anger ett rörligt aktiekapital och ett rörligt antal aktier, skall beräkningen ske genom att det högsta angivna aktiekapitalet divideras med det högsta antalet aktier eller det lägsta angivna aktiekapitalet med det lägsta antalet aktier."

För det fall Lagrådets förslag i sistnämnda hänseende godtas bör en hänvisning till 2 kap. 5 § i fråga om hur kvotvärdet skall beräknas ske i 2 kap. 15 § första stycket. Dess föreslagna andra mening kan i stället lyda: "Kvotvärdet skall därvid beräknas på det sätt som anges i 5 § fjärde stycket."

4 kap. 46 §

Enligt förslaget skall bolagsstämman – eller, efter bemyndigande, styrelsen – fastställa dag för uppdelning eller sammanläggning av aktier, men dagen för verkställande får inte infalla senare än dagen före nästa årsstämma. I avstämningsbolag styrs rösträtten vid stämman av en utskrift av aktieboken som görs på grundval av förhållandena några dagar före stämman enligt 7 kap. 28 §. Det är oklart vad som gäller vid en uppdelning eller sammanläggning som verkställs t.ex. dagen före stämman, dvs. efter det att aktieboken skrivits ut. Bestämmelsen tar sikte endast på nästa årsstämma, men samma oklarhet kan uppkomma vid en extra bolagsstämma under året och det torde få ankomma på styrelsen, i första hand, att tillse att någon kollision mellan avstämningsdagarna för stämman och för verkställigheten av en uppdelning eller sammanläggning inte uppkommer. När det gäller sluttiden bör dock risken elimineras genom en uttrycklig bestämmelse. På motsvarande sätt som föreslås i 4 kap. 47 § bör därför en särskild regel för avstämningsbolag införas. Andra styckets sista mening skulle förslagsvis kunna utformas så: "Dagen för verkställande får inte infalla senare än dagen före nästa årsstämma eller, i avstämningsbolag, inte senare än dagen före den dag som i fråga om årsstämman avses i 7 kap. 28 §."

13 kap. 4 §

Enligt förslaget byts ordet "företrädesrätt" mot "rätt" eftersom ordet företrädesrätt anses bära förbehållas aktieägarnas rätt. Bestämmelsen går tillbaka på 32 § i Aktiebolagsutredningens förslag till aktiebolagslag (SOU 1971:15), enligt vilken beslutet skulle ange den företrädesrätt att teckna aktier som tillkommer aktieägarna eller vem som eljest äger teckna aktier. Genom ändringar i 1944 års aktiebolagslag som föreslogs i prop. 1973:93 för att möjliggöra riktade kontantemis-

sioner kom motsvarande bestämmelse att avse "den företrädesrätt att delta i emissionen, som tillkommer aktieägarna eller annan, eller vem som eljest får delta i emissionen".

När nu ordet företrädesrätt utgår, kommer kategorierna "annan än aktieägare" och "vem som annars skall få teckna aktier" till synes att bli synonyma; endast en av dem erfordras i lagtext. Närmast till hands ligger kanske att använda 1971 års förslags formulering, men om ordet företrädesrätt skall utmönstras ur bestämmelsen kan den i detta hänseende förslagvis lyda "den rätt att teckna aktier som aktieägarna eller andra skall ha".

Motsvarande ändring bör göras i 10 § samt i 14 kap. 4 och 12 §§, 15 kap. 4 och 12 §§ samt 19 kap. 36 §.

16 kap. 7 §

I paragrafen föreslås den ändringen att ordet "moderbolaget" i förtydligande syfte ersätts av "det senare bolaget". Bestämmelsen motsvarar en från den ursprungliga s.k. Leo-lagstiftningen härrörande regel i 16 kap. 3 §, som dock inte föreslås ändrad. Bestämmelsen är enligt Lagrådets mening tillräckligt tydlig i sin nu gällande och med 3 § överensstämmande lydelse, och Lagrådet föreslår att någon ändring inte görs i 7 §. Detta leder till att rubriken närmast före paragrafen bör ändras genom en bestämmelse i ingressen.

22 kap. 12 §

Enligt paragrafens nuvarande lydelse får majoritetsägaren vid förhandstillträde utöva de rättigheter som de tillträdde aktierna ger *från och med* tidpunkten då domen om förhandstillträde vinner laga kraft, medan så enligt det remitterade förslaget skall få ske *från* tidpunkten

då skiljemännen enligt den föreslagna bestämmelsen i 24 § tredje stycket beslutar att förhandstillträdet omedelbart skall gälla. Skillnaden i utgångspunkt för majoritetsaktieägarens rätt framstår inte som motiverad, och Lagrådet förordar att uttrycket "från den tidpunkt" respektive "från tidpunkten" används.

22 kap. 23 §

Enligt nu gällande regel har majoritetsägaren att i skiljeförfarandet svara för ersättningen till skiljemännen och gode mannen samt för andra aktieägares kostnad. Om det finns särskilda skäl får skiljemännen emellertid ålägga annan aktieägare att svara för dessa kostnader. Majoritetsägarens egna kostnader regleras inte i paragrafen; det torde ha ansetts självklart att denne har att bära dem själv. Vid en talan mot skiljedomen i allmän domstol har däremot gällt vanliga kostnadsregler i 18 kap. rättegångsbalken.

När det nu föreslås bli klargjort i lagtexten att majoritetsägaren svarar för sina egna kostnader, innebär den oförändrade andra meningen i paragrafens första stycke att skiljemännen kan ålägga minoritetsaktieägarna ansvaret inte bara för skiljemännens och gode mannens kostnader samt för deras eventuella egna kostnader, utan även för majoritetsägarens kostnader. En sådan skärpning har inte motiverats i remissen och torde inte heller vara avsedd.

Lagrrådet förordar att någon ändring inte görs, eftersom majoritetsägarens ansvar för egna kostnader torde vara självklart eller åtminstone följa a fortiori av den gällande regleringen. Om det däremot av något skäl anses erforderligt att reglera det ansvaret, bör i enlighet med nu gällande förhållanden i andra meningen anges att, om det finns särskilda skäl, skiljemännen får ålägga annan aktieägare att

helt eller delvis svara för ersättningen till skiljemännen eller gode mannen eller för sin egen eller annan minoritetsaktieägares kostnad.

22 kap. 24 §

Skiljemännen föreslås i ett nytt tredje stycke få rätt att besluta att en skiljedom om förhandstillträde skall gälla även om den inte har vunnit laga kraft. På skäl som anförs i remissen skall ett sådant beslut endast gälla mot de minoritetsaktieägare som, själva eller genom gode mannen, har medgett förhandstillträde. Detta kommer till tydligare uttryck om formuleringen ”Ett sådant beslut får endast avse aktier vars ägare ...” väljs.

Av remissen framgår att ett sådant beslut av skiljemännen skall kunna meddelas inte bara i skiljedomen om förhandstillträde ändrar sig utan även senare, t.ex. om en aktieägare som motsatt sig förhandstillträde ändrar sig under förfarandets senare skede. För att denna möjlighet skall vara otvetydig kan det övervägas att i en ny tredje mening i det föreslagna tredje stycket föreskriva t.ex.: ”Beslutet får meddelas även efter det att skiljedomen om förhandstillträde meddelats.”

Förslaget till lag om ändring i lagen om bank- och finansieringsrörelse

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.